

La llum de la fe (V): «Busqueu la meva presència». La fe en el Déu personal

La fe cristiana és una fe amb Presència, una fe que diu: no estàs sol al món... hi ha Algú que ha volgut que existeixis, que t'ha dit «viu!».

15/05/2018

«Tu em parles dintre el cor:
“Busqueu la meva presència!”.
Buscar-la és el que vull, Senyor!» (Sl
27, 8). Aquest vers del salmista

respon a un motiu que recorre la Sagrada Escripura, des del *Gènesi* fins a l'*Apocalipsi*:[1] tota la història de Déu amb els homes, que segueix avui el seu curs, entre els plecs de les seves pàgines. En aquest anhel s'expressa, doncs, quelcom que batega també —d'una manera més o menys explícita— al cor dels homes i les dones del segle XXI. Perquè si durant anys podia semblar que el declivi de la religió al món occidental era imparable, que la fe en Déu era poc més que un moble obsolet davant la cultura moderna i el món científic; de fet, segueix viva la cerca de Déu i d'un sentit transcendent per a la mateixa existència.

No obstant això, en aquesta cerca del que és sagrat s'ha produït un canvi qualitatiu notable. El quadre de les creences és avui més complex i fragmentat que en el passat. A l'Església catòlica ha caigut la pràctica i han augmentat els qui es

declaren cristians però no accepten alguns aspectes de la doctrina de fe o de la moral. També hi ha una tendència a barrejar lliurement creences diverses (per exemple, el cristianisme i el budisme). Ha augmentat el nombre de persones que afirmen que creuen en una força impersonal i no en el Déu de la fe cristiana, així com el dels membres de les religions no cristianes, especialment orientals, o moviments *New Age*. Per a molts, la imatge del que és diví es difumina en els contorns d'una força còsmica, d'una font d'energia espiritual o d'un ésser distant i indiferent. En definitiva, es pot dir que en aquesta atmosfera cultural s'ha tornat més difícil *reconèixer el rostre d'un Déu personal*, considerar veritablement creïble el missatge cristià sobre el Déu que s'ha fet visible en Jesucrist o advertir-ne de manera vital la proximitat.

Si hi ha cultures en què la visió impersonal de Déu rau en el fet que la fe cristiana hi ha tingut poc influx, en el món occidental es tracta més aviat d'un fenomen cultural complex: «un estrany oblit de Déu» pel que «sembla que tot continuï igualment sense ell».[2] Aquest oblit, que no pot evitar un cert «sentiment de frustració, d'insatisfacció de tot i de tots»,[3] es manifesta, entre altres coses, en la tendència a concebre la religió des d'una òptica individual, com un “consum” d'experiències religioses, en funció de les mateixes necessitats espirituals. Tot i que des d'aquesta òptica és difícil comprendre que Déu ens crida a una relació personal, tampoc no ho facilitava una concepció força estesa temps enrere que veia la pràctica religiosa fonamentalment com una “obligació” o un simple deure exterior cap a Déu. En aquest sentit, és il·luminadora la mirada penetrant del beat John Henry Newman sobre

la història: «cada segle és com els altres, tot i que als qui hi viuen els sembla pitjor que qualsevol dels anteriors».[4]

El context en què actualment es desenvolupa la fe cristiana té, certament, una nova complexitat. Però també avui —com ahir— és possible redescobrir la força abassegadora d'una fe amb Rostre, una fe que ens diu: no estàs sol al món; hi ha Algú que ha volgut que existeixis, que t'ha dit «viu!» (cf. *Ez* 16, 6) i que et vol feliç per sempre. El Déu de Jesucrist, al qual s'ha criticat per «haver rebaixat l'existència humana, traient novetat i aventura a la vida»,[5] realment vol que tinguem vida, i vida en abundància (cf. *Jn* 10, 10), és a dir, una felicitat que ningú ni res no ens podrà treure (cf. *Jn* 16, 22).

El misteri d'un Rostre i els ídols sense rostres

De manera especial a Occident, algunes persones perceben avui l'espiritualitat i la religió com a antagòniques: mentre que en l'"espiritualitat" perceben autenticitat i proximitat —es tracta de les seves experiències, dels seus sentiments—, en la religió veuen sobretot un cos de normes i creences que els resulta aliè. La religió apareix així, potser, com un objecte d'interès històric i cultural, però no com una realitat essencial per a la vida personal i social. Juntament amb altres factors, això es pot deure a certes carències en la catequesi, perquè, de fet, la fe cristiana està cridada a fer-se experiència en la vida de cadascú, com ho són les trobades interpersonals, l'amistat, etc. «La vida interior —escrivia sant Josep maria— si no és un encontre personal amb Déu, no existirà».[6] En aquesta mateixa línia, el Papa Francesc ha escrit: «Invito cada cristià, en qualsevol lloc i situació en

què es trobi, a renovar ara mateix el seu trobament personal amb Jesucrist o, almenys, a prendre la decisió de deixar-se trobar per Ell, d'intentar-ho cada dia sense parar. No hi ha raó perquè algú pensi que aquesta invitació no és per a ell».[7]

Aquest trobament, tanmateix, no respon a la lògica immediata del que és automàtic. No s'accedeix a una persona de la mateixa manera que s'accedeix a un web, seguint senzillament un enllaç; ni es descobreix veritablement una persona de la mateixa manera que es troba un objecte qualsevol. Fins i tot quan sembla que la troballa de Déu ha estat sobtada, com passa amb algunes conversions, els relats dels conversos solen mostrar com aquell pas s'havia estat preparant des de molt de temps abans, a foc lent. El camí cap a la fe, i la vida mateixa del creient, té molta espera pacient. «Hem de viure esperant aquest

trobament!». [8] Els vaivens de la història de la salvació —tant els que es relaten en l'Esriptura com els que veiem en l'actualitat— mostren com Déu sap esperar. Déu espera perquè tracta amb persones. Però també per això, perquè Ell és persona, l'home ha d'aprendre a esperar. «La fe, per la seva pròpia naturalesa, requereix renunciar a la possessió immediata que sembla oferir la visió, és una invitació a obrir-se a la font de la llum, respectant el misteri propi d'un Rostre que vol revelar-se personalment i en el moment oportú». [9]

L'episodi del vedell de fosa al desert (cf. *Ex* 32, 1-8) és una imatge perenne d'aquesta impaciència dels homes amb Déu. «Mentre Moisès parla amb Déu al Sinaí, el poble no suporta el misteri del rostre amagat de Déu, no aguanta el temps d'espera». [10] S'entenen així les advertències insistents dels profetes de l'Antic

Testament sobre la idolatria,[11] que passen els segles fins avui.

Certament, a ningú no li agrada que li diguin idòlatra: la paraula té una connotació de submissió i d'irracionalitat que la fa poc conciliadora. Tanmateix, és interessant observar que els profetes dirigien el terme sobretot a un poble *creient*. Perquè la idolatria no és només ni principalment un problema de «la gent» que no invoca el nom de Déu (cf. *Jr* 10, 25): tendeix a fer-se un lloc també en la vida del creient, com una “reserva” per si Déu no omplís les expectatives del cor, com si Déu no fos suficient. «Davant l'ídol, no hi ha risc d'una crida que faci sortir de les pròpies seguretats, perquè els ídols «tenen boca, però no parlen» (*Sl* 115, 5). Veiem llavors que l'ídol és un pretext per a posar-se a si mateix al bell mig de la realitat, adorant l'obra de les pròpies mans».[12] Aquesta és, doncs, la temptació: assegurar-se un rostre, encara que no sigui més que

el nostre, com en un mirall. «En lloc de tenir fe en Déu, hom prefereix adorar l'ídol, el rostre del qual es pot mirar, l'origen del qual és conegut, perquè l'hem fet nosaltres».[13] Es deixa per impossible la cerca del Déu personal, del Rostre que vol ser acollit, i s'opta per rostres que triem nosaltres: déus “personalitzats” —amb el gust agredolç que de vegades deixa aquest adjectiu—; déus «de plata, d'or, de bronze, de ferro, de fusta i de pedra, que no hi veuen, no hi senten ni comprenen» (*Dn* 5, 23), però que es presten als nostres desitjos.

Podem viure aferrats a aquestes seguretats durant un temps, més o menys llarg. Però és fàcil que un revés professional, una crisi familiar, un fill problemàtic o una malaltia greu ens ensorrin aquesta seguretat. «Què se n'ha fet, dels déus que havíeu fabricat? Que vinguin ells a salvar-vos a l'hora del desastre» (*Jr* 2,

28). L'home s'adona llavors que està sol al món; com Adam i Eva al paradís després del pecat, s'adona que està nu, suspès en el buit (cf. Gn 3, 7). «Sempre arriba un moment que l'ànima no pot més, no en té prou amb les explicacions habituals, no la satisfan les mentides dels falsos profetes. I, encara que aleshores no ho admetin, aquestes persones tenen fam de saciar la seva inquietud amb l'ensenyament del Senyor».[14]

El Déu personal

En quin sentit el cristianisme pot superar les insuficiències dels ídols i sadollar aquesta inquietud? Mentre per a altres religions o espiritualitats «Déu queda molt lluny, sembla que no es dona a conèixer, no es fa estimar»,[15] el Déu cristià «s'ha deixat veure: al rostre de Crist veiem Déu, Déu s'ha fet “conegut”».[16] El Déu cristià és l'Algú per qui sospira el cor humà. I Ell mateix ha vingut a

mostrar-nos el seu rostre: «allò que hem sentit, que hem vist amb els nostres ulls, que hem contemplat, que hem tocat amb les nostres mans. Us parlem del qui és la Paraula de la vida.» Us ho anunciem! (1 Jn 1, 1-3). Quan totes les seguretats humanes fallen, quan la vida i el seu sentit es tornen incerts, entra en escena la «Paraula de la vida». Qui el rebutja queda com a presoner de la seva necessitat d'amor;^[17] qui li obre les portes i decideix no agafar-se a les seves pròpies seguretats o a la seva desesperació, qui es reconeix davant d'Ell com un pobre malalt, un pobre cec, pot descobrir el seu rostre personal.

Ara bé, què significa que Déu és *persona*, que té rostre? I sobretot, té sentit aquesta pregunta? Quan Felipe demana a Jesús que els mostri al Pare, el Senyor respon: «Qui m'ha vist a mi ha vist el Pare» (Jn 14, 9). El fet que Déu s'hagi fet home en Jesús,

que a través de la seva humanitat s'hagi manifestat Déu en persona —esdeveniment que és el centre mateix de la fe cristiana—, mostra que aquesta pregunta no designa una quimera, sinó que té una meta real.

Tanmateix, si Déu té rostre personal, si s'ha revelat en Jesucrist, per què s'amaga a la nostra mirada? «No ho donaria un tot només perquè se li permetés veure'l caminar pel carrer, sentir el timbre de la seva veu, penetrar la seva mirada, sentir el seu “poder”, percebre amb l'experiència més íntima qui és ell?».[18] Per què, si Déu va venir al món, ha tornat ara a amagar-se en el seu misteri? En realitat, el Gènesi —que no només versa sobre els orígens, sinó també sobre els eixos mateixos de la historia— mostra que és més aviat l'home qui s'amaga de Déu pel pecat (cf. *Gn* 3, 9-10).

Amb tot, imaginant que Jesús s'hagués quedat a la terra, veritablement seria més personal la relació amb Ell? Cadascú disposaria, en el millor dels casos, d'uns quants instants a la vida per estar amb Ell. Unes paraules, i una foto, com amb els famosos... Admetent, doncs, que Déu «s'amagui»... es pot dir que ho fa precisament perquè vol entaular una relació personal amb cada home i cada dona: de tu a tu, de cor a cor. En la relació amb Déu succeeix, en la manera més intensa possible, alguna cosa que és pròpia de totes les relacions personals: que no acabem de conèixer mai l'altre del tot; que és necessari buscar-lo. «Sí, per darrere de la gent et busco. / No en el teu nom, si el diuen, / no en la teva imatge, si la pinten. / Darrere, darrere, més enllà».[19]

«Qui m'ha vist a mi ha vist el Pare» (Jn 14, 9). L'Encarnació de Déu fa de la personalitat humana un camí apte

per apropar-se al misteri del Déu personal. De fet, es tracta de l'únic camí, perquè no coneixem de manera directa cap altre mode d'existència personal. En recórrer-lo, tanmateix, cal evitar l'*antropomorfisme*: la tendència a descriure un Déu a la mida de l'home, quelcom semblant a un ésser humà engrandit, perfeccionat. Ja el fet mateix que Déu sigui una Trinitat de persones mostra com el seu Ésser personal desborda els marcs de la nostra pròpia experiència; però no la fa per això inútil per intentar apropar-nos al seu Misteri, amb les ales de la fe i de la raó.[20]

Reprenquem, doncs, la pregunta: Què significa ser persona? Una persona es distingeix dels éssers no personals en què «*es posseeix a si mateixa per la voluntat i es comprèn perfectament per la intel·ligència*: és la transcendència d'un ésser que pot dir “jo”».[21] Transcendència, perquè

el “jo” de cada persona —fins i tot dels que no poden dir “jo”— fa d’aquesta una realitat irreductible a la resta de l’univers; dit d’una altra manera, cada persona és un abisme. «Cada aigua en crida un altre» (Sl 42, 8), diu el vers d’un salm, en el qual sant Agustí reconeix el misteri de la persona humana.[22] Doncs bé, dir que Déu és persona significa que es tracta d’un Jo que és amo de si mateix i que és diferent de mi, però que alhora no està al meu costat com qualsevol altra persona humana. Déu és, com deia també sant Agustí en una expressió d’una profunditat i bellesa difícils de superar, *interior intimo meo*: Ell està més profundament dins meu que jo mateix,[23] perquè està en l’origen més profund del meu ésser. És Ell qui ha pensat en mi, i qui ja mai deixarà de fer-ho.

Precisament aquí es dibuixa una frontera decisiva entre el nostre

ésser personal i el de Déu. La nostra existència és radicalment dependent de Déu: som *perquè Ell ha volgut*; el nostre ésser està a les seves mans.

«Al començament de la filosofia occidental apareix repetidament la qüestió de l'*arjé*, el principi de totes les coses, i se li donen respostes variades i profundes. Però hi ha només una resposta que respongui realment: adonar-se religiosament que el meu principi està en Déu. Diguem-ho millor: en la voluntat de Déu, dirigida cap a mi, que he de ser, i ser el que soc».[24] Déu ha decidit que jo existeixi, i que sigui precisament tal com soc; per això em puc acceptar i considerar-me un bé. És el que passa cada vegada que el fill es descobreix estimat pels seus pares, cada vegada que una mirada, un somriure, un gest li diu: «Per a mi és bo que existeixis!»:[25] es reconeix enterament dependent... i al mateix temps estimat sense reserves.

«Reconeixeu que el Senyor és Déu, que és el nostre creador i que som seus» (Sl 100, 3). Aquesta dependència radical suposa una manera de domini? Per respondre afirmativament caldria dir que, quan una mare somriu al seu fill petit, ho fa amb afany de dominar-lo. És el domini l'única manera de relació entre persones? Més encara, és el principal? Davant la *lògica del domini* se'ns en presenta de seguida una altra de més poderosa: la *lògica de l'amor*. Davant la posició de qui diu a un altre: «Has de ser com dic jo», s'alça el crit més profundament personal: «És bo que existeixis... com ets!». Aquesta és la paraula que es dirigeix a la persona estimada, al fill malalt, al pare ancià, quan se l'afirma tal com és... i se l'estima.

Reconèixer que *jo no soc el meu origen*, doncs, no suposa sense més ni més acceptar la meva finitud: aquesta és una conclusió que es

queda a la superfície de les coses. En realitat, significa obrir-me a la infinitud de Déu; significa reconèixer que «quan jo existeixo, som dos. La meva existència és en la seva mateixa essència, relació. Només subsisteixo perquè soc pronunciat per un altre. Reconèixer aquesta absoluta dependència és simplement ratificar el que soc. Només existeixo perquè soc estimat. I existir serà per a mi estimar a la vegada, respondre a la gràcia amb l'acció de gràcies».[26] La Revelació cristiana ens dona a conèixer un Déu que es regeix per aquesta lògica. Un Déu que crea per Amor, per una sobreabundància d'Amor. Més: un Déu que és Amor. I precisament en la trobada amb ell descobrim el nostre rostre personal: descobrim qui som.

El rostre de Déu

«No som el producte casual i sense sentit de l'evolució —apuntava Benet

XVI quan va ser elegit per a la seu de Pere—. Cadascú de nosaltres és el fruit d'un pensament de Déu. Cadascú de nosaltres és volgut, cadascú és estimat, cadascú és necessari"». [27] Aquesta realitat no és simplement objecte d'una *captació intel·lectual*. En altres paraules, no n'hi ha prou amb dir: «D'acord, ja ho entenc». És una *espurna* que encén la vida sencera: dona una visió del cristianisme que supera de molt la d'un sistema intel·lectual i transforma l'existència des de la seva arrel.

Des d'aquesta nova visió, l'oració adquireix un lloc central en l'existència, tal com veiem en la vida de Jesús. [28] Lluny d'algunes concepcions que en desfiguren el sentit, l'oració no consisteix en un buidament de si mateixa, ni en un acatament servil d'una voluntat aliena. Ho il·lustra bé el Papa Francesc quan descriu com resa:

«Sento com si estigués en mans d'algú altre, com si Déu m'estigués agafant la mà. Crec que cal arribar a l'alteritat transcendent del Senyor, que és Senyor de tot, però que respecta sempre la nostra llibertat».

[29] L'oració és, llavors, en primer lloc, descobrir que estem *amb Déu*: Algú viu, real, que no soc jo mateix; Algú en qui descobreixo realment qui soc, en qui descobreixo el meu veritable rostre.

En reconèixer-nos creats per Déu, doncs, no ens sentim *negats*, sinó precisament *afirmats*. Algú ens ha dit: «És bo que existeixis!». I aquest Algú, a més, ho ha ratificat i ho ha definit per sempre en donar la seva vida per cadascun de nosaltres.

L'alternativa davant de Déu no és sotmetre's o rebel·lar-se, sinó tancar-se a l'amor o, senzillament, *deixar-se estimar* per respondre *estimant*. El nostre Origen és l'Amor, i per a l'Amor hem estat elegits i anomenats

per Déu. Per això, quan al cel «vegem el rostre de Déu, sabrem que sempre l'hem conegut. Ha format part, ha fet, sostingut i mogut, moment a moment, des de dins, totes les nostres experiències terrenals d'amor pur. Tot el que era en elles amor veritable, fins i tot a la terra, era molt més Seu que nostre, i només era nostre perquè era Seu».[30]

Lucas Buch - Carles Ayxelá

* * * *

Lectures per aprofundir

Francesc, Ex. Ap. *Evangelii gaudium*, 24-11-2013, núm. 264-267: “El trobament personal amb l'amor de Jesús que ens salva”).

Francesc, Enc. *Lumen Fidei*, 29-6-2013, núm 8-39.

Benet XVI, Audiència, 16-1-2013.

Consell Pontifici per a la Cultura,
Consell Pontifici per al Diàleg
Interreligiós (2003), *Jesucristo,
portador de agua viva. Una reflexió
cristiana sobre la «Nueva Era»* (sobre
el cristianisme, davant de l'auge del
New Age i altres espiritualitats).

Congregació per a la doctrina de la fe
(1989) *Orationis Formas. Carta a los
obispos de la Iglesia Católica sobre
algunos aspectos de la meditación
cristiana* (sobre la relació personal
amb Déu, com a aspecte essencial de
l'oració cristiana)

Borghello, U. *Liberare l'amore. La
comune idolatria, l'angoscia in
agguato, la salvezza cristiana*, (cap.
2-4), Ares, 2009.

Burggraf, J. “La libertad, don y tarea”
(disponible en línea), a: Burggraf, J.
*La transmisión de la fe en la sociedad
postmoderna y otros escritos*, Eunsa,
2015.

Daniélou, J. *Dios y nosotros*, Cristiandad, Madrid 2003, cap. 2, “El Dios de los filósofos” (orig. *Dieu et nous*).

Guardini, R. *La aceptación de sí mismo – Las edades de la vida*, Guadarrama, Madrid 1962 (orig. *Die Annahme seiner selbst*).

— *Mundo y persona. Ensayos para una teoría cristiana del hombre*, Encuentro, 2000. (orig.: *Welt und Person. Versuche zur christlichen Lehre vom Menschen*)

Ratzinger, J. *Introducción al cristianismo* (I.4.2 “El Dios personal”) Sígueme, 2016 (orig. *Einführung in das Christentum*)

— *El Dios de los cristianos* (I.1 “Dios tiene nombre”), Sígueme, 2009 (orig. *Der Gott Jesu Christi. Betrachtungen über den Dreieinigen Gott*).

— *Fe, veritat i tolerància. El cristianisme i les religions del món* (I.1. “La unitat i la pluralitat de les religions. El lloc de la fe cristiana en la història de les religions”) Sígueme, 2005 (orig. *Glaube, Wahrheit, Toleranz. Das Christentum und die Weltreligionen*)

— “Sobre el concepte de persona en teologia”, a Ratzinger, J. *Palabra en la Iglesia*, Sígueme, 1976 pp. 165-180 (orig. “Zum Personverständnis in Theologie”). Disponible en línia en anglès.

Quadre de l'editorial: Pere i Joan corrent al sepulcre, d'Eugène Burnand.

[1] «M'hauré d'amagar de la teua presència. Aniré pel món errant i fugitiu» (*Gn* 4, 14); «No podràs veure la meua cara, perquè el qui em veu no pot continuar vivint» (*Ex* 33, 20); «Que et faci veure la claror de la seva mirada i s'apiadi de tu» (*Nm* 6, 25);

Per què t'amagues de mi i em tens per enemic teu? (*Jb* 13, 24); «Quan podré anar a veure Déu cara a cara?» (*Sl* 42, 3); «No continuaré enutjat, perquè soc bondadós» (*Jr* 3, 12); «El veuran cara a cara i portaran el nom d'ell escrit al front» (*Ap* 22, 4).

[2] Benet XVI, Homilia, 21-VIII-2005.

[3] *Ibidem*.

[4] J. H. Newman, *Lectures on the Prophetical Office of the Church*, Londres 1838, p. 429.

[5] Francesc, Enc. *Lumen Fidei*, 29-VI-2013, núm. 2.

[6] *És Crist que passa*, núm. 174.

[7] Francesc, Ex. Ap. *Evangelii gaudium*, 24-XI-2013, núm. 3.

[8] Francesc, Audiencia general, 11-X-2017.

[9] Francesc, *Lumen Fidei*, núm. 13.

[10] *Ibídem.*

[11] Cf. per exemple *Ba* 6, 45-51; *Jr* 2, 28; *Is* 2, 8; 37, 19.

[12] Francesc, *Lumen Fidei*, núm. 13.

[13] *Ibídem.*

[14] *Amics de Déu*, núm. 260

[15] Benet XVI, *Lectio divina*, 12-II-2010.

[16] *Ibídem.*

[17] Cf. U. Borghello. *Liberare l'amore*, Milano, Ares 2009, p. 34.

[18] R. Guardini, *El Señor*, IV.6, “Revelación y misterio”.

[19] P. Salinas, *La voz a ti debida* en *Poesías Completas*, Barral 1971, p. 223.

[20] Amb la imatge de les “ales” sant Joan Pau II es refereix a la fe i la raó,

a l'inici de la seva encíclica *Fides et Ratio* (14-IX-1998).

[21] J. Daniélou, *Dios y nosotros*, Cristiandad, Madrid 2003, p. 95 (el subratllat és nostre).

[22] Cf. Sant Agustí, *Enarrationes in Psalmos*, 41, nn. 13-14.

[23] Sant Agustí, *Confessions* III.6.11.

[24] R. Guardini, *La aceptación de sí mismo – Las edades de la vida*, Guadarrama, Madrid 1962, p. 29.

[25] Aquesta és la definició que fa de l'amor J. Pieper en la seva coneguda obra *Las Virtudes fonamentals*, Rialp, Madrid 2012, pp. 435-444.

[26] J. Daniélou, *Dios y nosotros*, p. 108.

[27] Benet XVI, *Homilia en la Missa d'inici del pontificat*, 24-IV-2005.

[28] Cf. Benet XVI, Audiencia, 30-XI-2011.

[29] S. Rubin, F. Ambrogetti, *El Papa Francisco*, 54.

[30] C. S. Lewis, *Los cuatro amores*, Rialp, Madrid 1991, p. 153.

.....

pdf | document generat
automàticament des de <https://opusdei.org/ca-es/article/busqueu-la-meva-presencia-la-fe-en-el-deu-personal/> (28/03/2025)